

Në bazë të nenit 195, paragrafi 1 të Ligjit për ujërat (“Gazeta zyrtare e RM” nr. 87/2008, 6/2009, 161/2009, 83/2010, 51/2011, 44/2012, 23/2013, 163/2013, 180/2014, 146/2015, 52/2016 dhe “Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 151/21), ministri i Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor, miratoi

RREGULLORE PËR MASAT E NEVOJSHME PËR VËZHGIM TEKNIK TË DIGAVE DHE OBJEKTEVE DHE AKUMULIMEVE SHOQËRUESE

Neni 1

Kjo rregullore përcakton masat e nevojshme për monitorimin teknik të digave dhe objekteve shoqëruese dhe rezervuarëve që ndodhen mbi vendbanime, rrugë trafiku ose objekte të tjera ekonomike ose të mira të tjera me interes të përgjithshëm që janë nën kontroll të veçantë dhe janë me rëndësi për mbrojtjen (në tekstin e mëtejshëm: diga nën kontroll të veçantë) dhe për digat që nuk janë nën kontroll të veçantë (në tekstin e mëtejshëm: diga të tjera).

Neni 2

Vëzhgimi teknik i digave nën kontroll të posaçëm dhe i digave të tjera kryhet nëpërmjet vëzhgimeve të kontrollit, për të siguruar një informacion të mjaftueshëm për sjelljen e digës me objektet shoqëruese dhe hapësirën e depozitimit gjatë ndërtimit, gjatë mbushjes dhe zbrazjes së pare të akumulimit dhe gjatë përdorimit të këtyre objekteve, bazuar në standardet bashkëkohore që mund të përdoren për të vlerësuar gjendjen e tyre në aspektin e qëndrueshmërisë statike, besueshmërisë, rrezikut nga ujërat e mëdha dhe tërmeteve, vlerësimin e rrezikut dhe funksionalitetin.

Neni 3

Monitorimi teknik i digave nën kontroll të veçantë realizohet nëpërmjet vëzhgimeve të mëposhtme të kontrollit:

- Vëzhgimet vizuale dhe kontrollet e sipërfaqeve të dukshme të digës dhe rrethinave të afërta, objekteve shoqëruese dhe zonës së depozitimit dhe regjistrimi i të gjitha ndryshimeve në ato sipërfaqe;
- Vëzhgimet vizuale të terrenit në rrjedhën e poshtme të digës dhe regjistrimi i të gjitha ndryshimeve në ato sipërfaqe;
- Matja gjeodezike e zhvendosjeve të pikave matëse dhe standardeve të fiksuara në sipërfaqen e trupit të digës, objekteve shoqëruese dhe terrenit përreth;
  - Matja e zhvendosjeve, deformimeve, sforcimeve, temperaturës dhe hapjes së fugave, me instrumente të ngulitura në trupin e digës dhe themelet, në bazë si dhe në kontaktin beton-shkëmb;
- Matja e presioneve të poreve në trupin e digës, në faqet dhe bazën me piezometra të integruar, si dhe matja e presionit të ujit të poreve;
- Matja e sasive dhe cilësisë së ujërave të kullimit dhe filtrimit në profilet grumbulluese-matëse dhe në sistemet e kullimit;
- Regjistrimi i ngjarjeve meteorologjike dhe hidrometeorologjike në pellg (niveli i ujit në rezervuar, temperatura e ajrit dhe ujit, reshjet, prurjet dhe daljet nga rezervuari, erërat, lagështia relative, etj.);
- Matja dhe regjistrimi i zhvendosjeve të tërmeteve të digës dhe tokës me instrumente sizmike të integruara;
- Ekzaminimi i gjendjes së pajisjeve dhe instalimeve vitale;
- Ekzaminimi i gjendjes së sistemeve të furnizimit-kullimit (objektet shoqëruese);
- Regjistrimi i nivelit të ujit, prurjeve dhe daljeve nga rezervuari.

Neni 4

Vëzhgimi teknik i digave të tjera kryhet sipas lartësisë, edhe atë: diga të tjera më të larta dhe diga të tjera më të ulëta se 10 metra.

Vëzhgimi teknik i digave të tjera më të larta se 10 metra realizohet nëpërmjet vëzhgimeve të mëposhtme të kontrollit:

- Vëzhgimet dhe kontrollet vizuale të sipërfaqeve të dukshme të digës dhe rrethinave të afërta të digës, objekteve shoqëruese dhe zonës së depozitimit dhe regjistrimi i të gjitha ndryshimeve në ato sipërfaqe;
- Matja gjeodezike e zhvendosjeve të pikave matëse dhe standardeve të fiksuara në sipërfaqen e trupit të digës, objekteve shoqëruese dhe terrenit përreth;
- Matja e presioneve të poreve në trupin e digës, në faqet dhe bazën me piezometra të integruar;
- Matja e sasive të kullimit dhe filtrimit të ujit në rrjedhën e poshtme të digës;
- Ekzaminimi i gjendjes së pajisjeve dhe instalimeve vitale;
- Regjistrimi i nivelit të ujit, prurjeve dhe daljeve nga rezervuari.

Për pjesën tjetër të digave që janë më të ulëta se 10 metra, vëzhgimi teknik kryhet nëpërmjet vëzhgimeve të mëposhtme të kontrollit:

- Vëzhgime vizuale dhe kontrolle të sipërfaqeve të dukshme të digës dhe rrethinave të afërta të digës, objekteve shoqëruese dhe zonës së depozitimit;
- Kontrolli i gjendjes së pajisjeve dhe instalimeve vitale.

Neni 5

Projekti për monitorimin teknik të digës me objektet shoqëruese dhe hapësirën e depozitimit, që është pjesë përbërëse e dokumentacionit të projektit për ndërtimin e digës, duhet të përmbajë masat e nevojshme për monitorimin teknik të parashikuara në nenet 3 dhe 4 të kësaj rregulloreje.

Projekti i Monitorimit Teknik duhet të përcaktojë:

- Metodën dhe procedurat për vëzhgimin teknik;
- Numrin dhe llojin e instrumenteve dhe pajisjeve për vëzhgim teknik;
- Radhitja e pikave matëse;
- Mënyra e dërgimit dhe interpretimit të rezultateve të vëzhgimit teknik të sjelljes së terrenit përreth dhe objektit;
- Mënyrën e përpunimit të matjeve dhe shfaqjes së rezultateve të vëzhgimit;
- Programi me shtrirjen dhe dinamikën e matjes gjatë ndërtimit, gjatë mbushjes dhe zbrazjes së parë të rezervuarit dhe gjatë përdorimit të digës;
- Kriteret për vlerësimin e ndryshimeve të lejuara të sasive të matura gjatë mbushjes dhe zbrazjes së parë të rezervuarit dhe gjatë përdorimit të digës.

Neni 6

Para se të fillojë mbushja e parë e rezervuarit, pra gjatë ndërtimit të digave nën kontroll të posaçëm, duhet të regjistrohet gjendja ekzistuese hidrogeologjike (e ashtuquajtura gjendja zero) në profilin e vendndërtimit të digës dhe duhet e njëjta të paraqitet në një raport të veçantë.

Neni 7

Drejtuesit e digave nën kontroll të veçantë dhe të digave të tjera më të larta se 10.0 m. janë të detyruar të kenë të gjithë dokumentacionin për digën, i cili përbëhet nga:

- Nënshtrësat e sistemuara në Elaborate (gjeoteknike, hidrologjike dhe sizmologjike)
- Projekti bazë i rishikuar i cili përmban (analizën hidraulike dhe strukturore të objekteve shoqëruese, analizën statike, filtruese dhe dinamike të digës, projektin e perdes së injektimit, projektin për vëzhgimin teknik të digës dhe studimin e pasojave të një shembjeje të mundshme të digës.

- Projekti i gjendjes së ndërtuar të digës (ndryshimet në Projektin Bazë gjatë ndërtimit)
- Lejimi për përdorimin e objektit
- Projekti i gjendjes ekzistuese (për objektet ekzistuese për të cilat nuk disponohet dokumentacioni teknik)
- Raportet vjetore për analizën dhe vlerësimin e qëndrueshmërisë dhe funksionalitetit të digave me objektet dhe rezervuarët shoqërues dhe për qëndrueshmërinë e terrenit rreth digave, objekteve dhe rezervuarëve shoqërues.-
- Raporte të jashtëzakonshme për vlerësimin e qëndrueshmërisë së digës me të dhëna nga incidente me probabilitet të ulët (përmytje e madhe dhe tërmet i fortë)
- Projektet në vazhdim për sanimin, rehabilitimin dhe përmirësimin e digës me objektet shoqëruese-

Neni 8

Drejtuesit e digave nën kontroll të posaçëm regjistrojnë në një ditar të posaçëm parametra dhe dukuri të caktuara nga matjet dhe vëzhgimet e digave.

Ditari i digave nën kontroll të veçantë mbahet sipas Formularit 1, i cili përmban të dhënat e mëposhtme:

- Objekt;
- Menaxher;
- Data;

I. Matjet e kryera me instrumente:

- Temperatura e ajrit në 0C;
- Temperatura e ujit në 0C;
- Rrjedha e ujit (m³/s);
- Rrjedhje e ujit për furnizim me ujë (m³/s);
- Rrjedhje uji për ujitje (m³/s);
- Rrjedhje e ujit për energji elektrike (m³/s);
- Shkarkimi përmes një kullimi të thellë (m³/s);
- Vërshimi i ujit përmes organit të tejmbushjes (m³/s);
- Sasia e kullimit (l/s);
- Lartësia e ujit në rezervuar (m.a.s.l.);
- Sasia e ujit në rezervuar (106m³);
- Avullimi (mm);

II. Ujëra jashtëzakonisht të mëdha, tërmet dhe më shumë:

- Dukuritë e perceptuara nga vëzhgimi vizual;

III. Punimet e kryera për mirëmbajtjen dhe riparimin e digës dhe objekteve shoqëruese:

- Personi përgjegjës;

Ditari është i lidhur me kopertinë të fortë me format 210x297 mm, të numëruar dhe të certifikuar.

Formulari 1 është pjesë përbërëse e kësaj rregulloreje.

Neni 9

Ditari mbahet nga personi përgjegjës për digën me regjistrim të rregullt dhe të saktë të të dhënave të matura. Ditari për digat nën kontroll të veçantë mbahet çdo ditë. Ditari ruhet në zyrën e personit përgjegjës.

Neni 10

Drejtuesit e digave nën kontroll të posaçëm dhe digave të tjera mbi 10 metra, bazuar në të dhënat nga vëzhgimi teknik në përputhje me projektin e vëzhgimit teknik, të paktën një herë në vit përgatisin një raport të veçantë për analizën dhe vlerësimin e qëndrueshmërisë dhe funksionalitetit të digave me objektet dhe rezervuarët shoqërues dhe për stabilitetin e terrenit rreth digave, objekteve dhe rezervuarëve shoqërues.

Në Elaboretet nga paragrafi 1 i këtij neni bëhet vlerësim për sjelljen e rregullt të digës dhe rezervuarit duke krahasuar madhësitë e matura nga auskultimi i digës me madhësitë e llogaritura në “Studimin mbi gjendjen e sforcimeve dhe deformimeve të digës nën ngarkesa statike dhe dinamike”. Nëse është një digë e mbeturinave me një liqen sedimentues dhe një projekt teknologjik për asgjësimin e sterileve.

Në Elaboretet nga paragrafi 1 i këtij neni bëhet vlerësim për sjelljen e rregullt të digës dhe rezervuarit duke krahasuar madhësitë e matura nga auskultimi i digës me madhësitë e llogaritura në “Studimin mbi gjendjen e sforcimeve dhe deformimeve të digës nën ngarkesa statike dhe dinamike”. Nëse është një digë e mbeturinave me një liqen sedimentues dhe një projekt teknologjik për asgjësimin e sterileve.

Neni 11

Drejtuesit e digave janë të detyruar të kryejnë mirëmbajtjen e digës me objektet shoqëruese dhe të pajisjeve dhe objekteve jetike (organet e tejmbushjes, drenazhet e themeleve, tunelet e furnizimit dhe tubacionet, përfshirë pajisjet hidromekanike të këtyre objekteve).

Neni 12

Daljet e themelit të digave, si objekte jetike për sigurinë e digës, duhet të jenë gjithmonë në gjendje plotësisht funksionale. Së paku një herë në vit, menaxherët e digave, nën kontroll të veçantë, duhet të kontrollojnë gjendjen e mbylljeve dhe të përpilojnë procesverbal për gjendjen e konstatuar, i cili do t'i dorëzohet Ministrisë së Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor, përkatësisht Drejtorisë së Administratës së Ujërave.

Neni 13

Kjo rregullore hyn në fuqi ditën e tetë nga dita e publikimit në “Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut”.